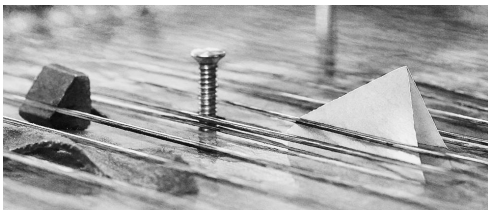
Klas Nevrin

Översikt, november 2026

Många sätt att kunskapa i arbete med språkmodeller

En tvärdisciplinär praktik där språkmodeller primas för att stödja människor som tillsammans tar sig an vår tids problem

Grupper som arbetar över fältgränser tar in språkmodeller i hur de analyserar, planerar och beslutar, ofta snabbare än de hinner komma överens om vad som ska lämnas över. De flesta möter en modell som en enda tillmötesgående röst, formad i förväg av företaget som tillhandahåller den och dragen åt de dominerande sätten att skriva och kunskapa. En *polyfon primingekologi* (polyphonic priming ecology) lägger andra texter i modellens kontext, den text den har framför sig när den skriver: texter skrivna i dialog med flera sätt att kunskapa och hållna i spänning. Modellen tränas inte om; det som ändras är vad den läser och praktiken runt den.

Med *sätt att kunskapa* menar jag de sätt på vilka något blir känt eller möjligt att svara an på. I mitt arbete har fyra betytt mest, alla sådana som standardrösten brukar gå förbi: konstnärlig praktik, neurodivergenta sätt att uppfatta, processinriktade angreppssätt och tänkande som frågar vems kunskap och vems liv som har fått räknas.

Tre delar, byggda för varje situation

1 av 3

Texter som underhålls och som någon svarar för

Modellen får dem vid varje svar eller hittar dem i en kunskapsbas när arbetet kräver det. En namngiven person eller grupp reviderar dem och tar ansvar för det som förs vidare.

2 av 3

Flera sätt att kunskapa som verkar på varandra

Vart och ett behåller sina egna frågor och ställer dem till de andra. Inget skrivs som auktoritet över resten.

3 av 3

Spänning inskriven i det modellen läser

Utkasten kan peka på en skillnad i stället för att avgöra den. Någon väljer vilka spänningar som lyfts fram; att hålla dem öppna är människors arbete.

Vad den kan göra möjligt

En del har jag sett i mitt eget arbete; en del är det praktiken är utformad för.

Frågor som formuleras om före svaren

Människor ser sin fråga bredvid andra som de inte hade tänkt på.

Oenighet som hålls öppen

Utkasten kan peka på en skillnad i stället för att släta över den.

Att se vart modellen drar

En grupp märker när träning och inställningar drar arbetet mot det allmänna.

En ny blick på den gemensamma praktiken

Kartläggningen är er att behålla, även om ingen modell någonsin används.

Där den kan spela roll

Vid organisationsförändringar, där intressen står mot varandra, makten är ojämnt fördelad och en fråga måste formuleras om innan människor kan handla tillsammans.

I företag, där förändrade krav på hållbarhet, snabbare förändring och att svara för mer än vinsten kräver människor med olika bakgrunder, konstnärlig erfarenhet inräknad.

I forskning över disciplingränser, där varje fälts ramar öppnas för de andras frågor.

I offentligt och civilt arbete, där de berörda är många och en del av dem aldrig finns i rummet.

I konstnärlig och kollektiv praktik, där en modell kan vara ytterligare en röst i rummet, och kan läggas åt sidan.

Där modeller redan används, och risken ligger i vad som lämnas över och i vem som tar ansvar för det.

Vad den inte gör

Den ersätter inte människors omdöme, erfarenhet eller närvaro och kan inte se till att många sätt att kunskapa verkligen beaktas. Den är ingen produkt; om den hjälper kan bara prövas i arbetet, över tid.

Vad den kostar

Energi och vatten varje gång texterna skickas, det arbete modellen vilar på och beroendet av företaget bakom en kommersiell modell. Att veta när en modell inte ska användas hör till praktiken.

Att bygga en primingekologi tillsammans

En primingekologi går inte att köpa färdig, och den kan inte sättas upp efter en beskrivning. Den byggs kollektivt, för varje organisation, företag, projekt eller kollektiv, utifrån dess egna sätt att kunskapa och tillsammans med de människor som ska bära den, och den är deras från början.

Så kan ett samarbete gå till

Det börjar med ett samtal om arbetet, och om var en modell inte hör hemma i det. Vissa uppgifter behöver ingen modell, och andra görs bättre av en mindre. Därefter följer tre faser. De överlappar varandra och återkommer, och en fjärde sak löper genom alla tre.

Kartläggning

Tillsammans med de berörda och till största delen utan modell: vilka kunskapspraktiker som har betydelse för arbetet, vems frågor som ställs, vilka spänningar som bör hållas öppna, vem som saknas och vad modellen aldrig ska ombes göra, med en namngiven person för varje gräns. Ni kan stanna här och behålla det ni har gjort.

Uppbyggnad

De första texterna skrivs tillsammans med er, på ert eget språk, och prövas i arbete som ni faktiskt gör. Vi utgår från det som redan finns hos er, till exempel ett mötesformat eller ett sätt att föra anteckningar. Varje ändring jag föreslår är synlig, och de som texterna tillhör kan säga nej till den.

Underhåll

Den här fasen tar inte slut. Någon läser det som kommer tillbaka, reviderar texterna och deras termer när de slutar göra det de skrevs för och tar ur bruk det som inte längre fyller någon funktion. Jag föreslår att jag drar mig tillbaka när människorna hos er har ändrat eller strukit något utan mig, kan säga varför och kan säga nej till ett förslag från mig.

Vem som bär det

löper genom alla tre: vem som underhåller texterna, med hur mycket avsatt tid och med vilket erkännande av det kunnande som krävs, vem som läser det som kommer tillbaka och vem som tar ansvar för det som förs vidare.

Vad ni behåller

Det som byggs är ert från början. Efter kartläggningen är det en kort skriftlig redogörelse för era positioner, praktiker, spänningar och gränser, med en namngiven ägare för varje gräns. Går ni vidare tillkommer texter på ert eget språk som människorna hos er kan läsa, ifrågasätta och ändra.

Villkor och gränser

Var och en som berörs kan hålla modellen utanför sin del av arbetet, och ni kan avsluta samarbetet när som helst, utan att ange skäl. För allt som förs vidare tar någon ansvar, med namn eller roll. Vad som går till företaget som driver modellen bestäms innan något skickas. Där människor inte kan avböja modellens del kallas det som byggs inte en primingekologi.

Vad jag bidrar med

Två saker behövs som organisationer brukar underskatta. Den ena är en processuell hållning: en inövad vana att se situationer som fortfarande under bildande. Den andra är erfarenhet över fältgränser som har levts och inte bara lästs. Min kommer av att ha vuxit upp mellan kulturer och av arbete inom religionshistoria, filosofi, musik, improvisation och konstnärlig forskning, inom konsten och utanför den, och av att ha byggt och underhållit en egen primingekologi.

Ni kan också göra det utan mig

Inget av detta betyder att bara ett fåtal kan göra arbetet. Mycket av det kräver ingen modell alls: positioner som sägs högt, praktikerna på en plats som kartläggs, arbete som läses av någon som tar ansvar för det. Ni kan bygga en primingekologi själva, med människor som har en sådan hållning och erfarenhet, och utgå från det som redan finns hos er.

Hör av er

klas@nevrin.se

Klas Nevrin

Samarbete

nevrin.se/many-ways-sv/samarbete/

Den här översikten mer utförligt, med exempel från olika sammanhang.

Kortversionen

nevrin.se/many-ways-sv/

Vad en primingekologi är, med fyra korta scener, och vägen vidare till essän (på engelska).